

Dalton, oplossingen voor de toekomst

René Berends

Hoe verschillend de Europese reformpedagogen onderling ook zijn, ze hebben gemeen dat ze door het realiseren van hun ideeën in het onderwijs de maatschappij als geheel willen verbeteren. Stuk voor stuk zijn mensen als Montessori, Petersen, Freinet en Steiner optimistisch en idealistisch van aard. Nergens komt dat beter tot uitdrukking als in de titel van Montessori's boek: Door het kind naar een nieuwe wereld. Voor Montessori is het kind de meester van de mensheid. Het kind kan de gemeenschap nieuwe levenswaarden tonen, en een impuls zijn voor de vernieuwing van de maatschappij. Voor Montessori is het kind de bouwer van de mens.

De vraag is of dit algemene kenmerk van de Europese onderwijsvernieuwers ook geldt voor de Amerikaanse Parkhurst. Mogen we op dezelfde manier ook naar haar Dalton Plan kijken?

Het antwoord op die vraag is niet eenduidig. Parkhursts vernieuwingsimpulsen zijn praktisch en pragmatisch van aard, meer dan die van de Europese reformpedagogen. Daar waar we bij de Europese vernieuwers op de vraag 'waartoe we kinderen opvoeden en onderwijzen' antwoorden zullen vinden, die naar

zelfrealisatie, mensvorming en maatschappijvernieuwing wijzen, zien we Parkhurst veel meer inzetten op het introduceren van werkwijzen die tot efficiëntie en effectiviteit leiden. Parkhurst zegt niet voor niets: "Dalton is an efficiency measure."

Toch is er meer dan die daltoniaanse pragmatiek. Parkhurst geeft aan: "My concern is with a way of life for children." Die 'way of life for children' kan natuurlijk nog heel praktisch en pragmatisch geïnterpreteerd worden. Dat doen we in het daltononderwijs ook. Voor Parkhurst is het 't summum van pragmatiek als we kinderen 'het werk in handen geven'.

Eigenaarschap over het eigen leren, zelf plannetjes maken en uitvoeren, het onderwijs proefondervindelijk uitwerken, dat is het praktische wezenskenmerk van Parkhursts 'efficiency measure'.

Maar die 'way of life for children' gaat wel verder dan het introduceren van een effectieve en efficiënte werkwijze:

"The Dalton Plan lays emphasis upon the importance of the child's living while he does his work, and the manner in which he acts as a member of society (...). It is the sum total of these twin experiences which determine his character and his knowledge."

Hoe praktisch ook, het Dalton Plan van Parkhurst gaat uiteindelijk dus over het leven als lid van een gemeenschap en om karaktervorming.

Dat er meer is dan de daltoniaanse pragmatiek maakt ook de volgende uitspraak van Parkhurst duidelijk: *"For service and co-operation are what we need to solve our great political and social problems to-day, and synthetic education that will provide that large and comprehensive outlook which will make these virtues a habit of thought and a practice of life. Some such total vision must be constantly in the mind of the teacher, who must ever be on the look-out for interrelations and so stir within the minds of the children the faculty of creating channels between the different territories – channels which will fertilize the whole earth between them and give that infinite joy which comes from the consciousness of creatorship, the true function of man, the work for which he was endowed with an immortal spirit."*

Parkhursts aanpak wordt wel eens getypeerd door een verwijzing naar de praktische en pragmatische mentaliteit van de pioniers, die Amerika in de vorige eeuw opbouwden en er wordt, in het verlengde daarvan, wel eens gezegd dat haar gedachtegoed een goed door-dacht mensbeeld en een stevige (maatschappij)filosofische basis ontbreekt, maar dit citaat laat weinig ruimte voor discussie over. Ze ziet creativiteit als een kenmerk van de 'ware aard' van de mens en vindt dat de mens die creativiteit in moet zetten om de grote politieke en sociale problemen van haar tijd op te lossen. En het is de taak van het onderwijs, juist door steeds op zoek te zijn naar het leggen van verbanden, om kinderen daarop voor te bereiden. En zo ver staat dat echt niet af van Montessori's uitspraak: 'Door het kind naar een nieuwe wereld'.

Bouwen. Beeld: Nieuw Historisch Dalton Archief